
-תכנית אסטרטגית-
ביזור ושילוב של מבקשי מקלט ושיקום דרום ת"א

תקציר

חזון התכנית

התכנית לביזור ושילוב של מבקשי מקלט ולשיקום דרום תל אביב הינה תכנית חד פעמית אשר נועדה לתת מענה לאתגרים עמם מתמודדת מדינת ישראל, ובפרט שכונות דרום תל-אביב, נוכח הימצאותה של קהילת מבקשי מקלט ללא צפי ליציאה למדינה בטוחה בשנים הקרובות. התכנית המוצעת כאן, מוגבלת בתחולתה, והיא מכוונת למבקשי המקלט הנמצאים כיום בתחומי מדינת ישראל וכלפיהם בלבד. לוח הזמנים ליישום התכנית הינו בטווח של 5 שנים, כאשר ישום ההמלצות המובאות להלן בדבר ביזור מבקשי מקלט ושילובם בערים שונות ברחבי הארץ מוערך ב-3 שנים, ולוח הזמנים ליישום המלצות התכנית לשיקום שכונות דרום תל אביב מוערך ב-5 שנים.

תכנית זו, עולה בקנה אחד עם המתווה שהוצג ע"י ראש הממשלה ואשר הוסכם על נציבות האום לפליטים, וניתנת לאימוץ לאלתר כחלק ממתווה זה או כמתווה חלופי.

התכנית מציבה יעדים לביזור של מבקשי מקלט משכונות דרום תל אביב ושילובם ברחבי הארץ, ומצביעה על שני גורמים עיקריים שבכוחם לחולל שינוי זה:

- 1. תעסוקה- הרחבת הזדמנויות התעסוקה, תוך הסרת חסמים בפני העסקת מבקשי מקלט בענפים הסובלים ממחסור מובנה בכוח אדם.**
- 2. מגורים- הרחבת הזדמנויות המגורים, תוך הסרת חסמים בפני מבקשי מקלט המבקשים לשכור דירות בצורה הוגנת בישובים ברחבי הארץ.**

באמצעות הסרת חסמים בתחומים אלה ניתן להביא לשיפור מהותי באיכות החיים של מבקשי המקלט, ולשינוי בפרישה המרחבית של מקום מגוריהם. תהליך זה צפוי גם לתרום למשק ולכלכלה הישראלית.

10 צעדים לביזור ושילוב של מבקשי מקלט ולשיקום שכונות דרום ת"א

1. השמת אלפי מבקשי מקלט בענפי תעסוקה בהם יש מחסור בעובדים, היוצר לחץ להבאת מהגרי עבודה לישראל.
2. מתן אשרות עבודה למועסקים במסגרת תכנית זו.
3. קביעת תמריצים למעסיקים אשר מעסיקים מבקשי מקלט במקצועות נדרשים, ובראשם ביטול היטל מעסיקים.
4. ביזורם של 9,200 מבקשי מקלט שמרביתם מתגוררים כיום בדרום ת"א, ושילובם ב-30 ישובים במטרופולין ת"א וכן באזורים בהם יש פוטנציאל לתעסוקה בפריפריה.
5. הקמת מערך 'תיווך הוגן' בעידוד ופיקוח אזרחי לחיבור בין משכירים ושוכרים בישובים הקולטים.
6. הקמת קרן ערבויות עבור מבקשי מקלט השוכרים דירות במסגרת תכנית זו.
7. יצירת 'חבילת שילוב עירונית' המכילה תמריצים וליווי מקצועי עבור רשויות קולטות, למימון התאמת שירותים עירוניים בתחום החינוך, הרווחה והבריאות לטיפול במבקשי מקלט.
8. טיפול חברתי בדרום ת"א הכולל טיפול בתעשיית הזנות, סחר בסמים, טיפול מערכת ומניעת לחסרי בית ולשיקום דרי רחוב, טיפול באוכלוסייה בגיל זקנה ועוד.
9. פיתוח וישום תכנית לפיתוח פיזי של דרום ת"א הכוללת את פינוי התחנה המרכזית החדשה ומציאת פתרון חלופי לתחבורה ציבורית.
10. הקמת מנהלת ציבורית שתפעל יחד עם נציגות תושבים מדרום ת"א לקידום ותיאום בין תכניות לטיפול חברתי ופיתוח פיזי של השכונות, ולהבטחת פיתוח השכונות לטובת האוכלוסייה הוותיקה והמוחלשת.

התכנית בתמצית

ביזור ושילוב של מבקשי מקלט בישראל (2018-2021)

<ul style="list-style-type: none"> • מיסוד זכויותיהם של מבקשי המקלט בתחום התעסוקה, הבריאות והרווחה. מיסוד זה יתרום להתפתחות הכלכלית של המשק הישראלי ויבטיח את רווחת הישובים הקולטים. • במקביל תיערך בדיקה יעילה והוגנת של בקשות מקלט, ובהתאם לכך יוענק מעמד של פליט למבקשי מקלט שיימצאו ראויים לכך. • גורם מוביל: רשות האוכלוסין וההגירה.	מעמד
<ul style="list-style-type: none"> • השמת מבקשי מקלט בענפי תעסוקה בהם קיים מחסור בעובדים. קיים מחסור של למעלה מ-25,000 עובדים בענפים כגון חקלאות, מלונאות, מסעדות ובניין. זאת על אף העסקתם של עובדים לא ישראלים (כחוק ולא כחוק) בענפים אלו. לכן מוצע: • להפעיל תכנית להכשרה מקצועית של מבקשי מקלט המעוניינים לעבוד במשלחי יד נדרשים. • להעניק אשרות עבודה למבקשי מקלט המועסקים במסגרת התכנית. • להעניק תמריצים למעסיקים של מבקשי מקלט במקצועות נדרשים כגון פטור מהיטל המעסיקים. • גורם מוביל: רשות האוכלוסין וההגירה ומשרד הכלכלה.	תעסוקה
<ul style="list-style-type: none"> • קביעת יעדים לביזור ושילוב של מבקשי מקלט: • העיר ת"א-יפו המאכלסת היום כ- 13,700 מבקשי מקלט (המהווים 37% מכלל מבקשי המקלט בישראל) תאכלס במצב המוצע כ-4,400 מבקשי מקלט. • 50% ממבקשי המקלט ישולבו בישובים מחוץ למטרופולין ת"א, לרבות בהתיישבות הכפרית (היום 68% מתגוררים במטרופולין ת"א). • בתוך מטרופולין ת"א, ערים גדולות (מעל 20,000 תושבים) יקלטו מספר מבקשי מקלט השווה לכל הפחות ל- 1% מכלל אוכלוסיית הישוב. • בהתאם ליעדים אלו ייקבעו התמריצים שיינתנו לישובים הקולטים. • גורם מוביל: רשות האוכלוסין ומרכז השלטון המקומי.	ביזור ושילוב
<ul style="list-style-type: none"> • הישובים הקולטים יקבלו מענקים ממשרדי הממשלה הרלוונטיים- בריאות, רווחה וחינוך, על מנת לספק מעטפת ראויה של שירותים. • השירותים למבקשי מקלט יסופקו תוך הישענות על תשתיות פיזיות וארגוניות קיימות בתוך הרשויות המקומיות. תינתן אפשרות לקבל שירותים רפואיים בקהילה, תתאפשר נגישות ללשכות הרווחה המקומיות והילדים ישולבו במערכת החינוך המקומית. • בכל רשות ימונה ממונה לעניין מבקשי המקלט אשר ישמש ככתובת לטיפול, תיאום ומעקב לענייני השילוב של מבקשי המקלט בישוב. • גורם מוביל: מרכז השלטון המקומי בשיתוף משרד הבריאות, משרד הרווחה ומשרד החינוך.	חבילה עירונית
<ul style="list-style-type: none"> • הקמת מאגר של משכירים ושוכרים פוטנציאליים. • הקמת מערך "תיווך הוגן" (Honest Broker) אשר יפעל כעסק חברתי (בשיתוף רשויות מקומיות) וארגוני חברה אזרחית להענקת סיוע וליווי לשוכרים ומשכירים. שירותי תיווך מסוג זה צריכים לספק מענה לפערים של שפה, לסייע בהסדרת תנאי תשלום מיוחדים (שימוש נפוץ במזומן), וכן לסייע בפתרון בעיות שעלולות להתעורר בשלבי כריתת ההסכם או במהלך תקופת השכירות. • הקמת קרן ערבויות פרטית/חברתית להשכרת דירות-באמצעות הקמת קרן ערבויות ארצית המסוגלת לפזר את הסיכונים הכרוכים בכך, ניתן להפחית באופן משמעותי את הסיכון שנוטל המשכיר תוך הרחבת ההזדמנויות להשכרת דירות בשוק השכירות הפרטי ברחבי הארץ. • גורם מוביל: גופים פרטיים וארגוני חברה אזרחית בשיתוף מרכז השלטון המקומי.	מגורים
<ul style="list-style-type: none"> • לתכנית זו תרומה כלכלית ישירה למשק הישראלי. • עלות התכנית מוערכת ב-223 מיליון ש"ח בשנה. אולם בפועל נדרש תקציב של כ-150 מיליון ש"ח, כיוון שכבר היום המדינה מתקצבת חלק מהשירותים המוצעים בתכנית למבקשי מקלט. • לצד זאת, התרומה הכלכלית של התכנית למשק עשויה להיות גבוהה באופן משמעותי מעלותה. זאת בשל התרומה הכלכלית הישירה הצפויה מהעסקת מבקשי מקלט בענפים כחקלאות, בניין ומלונאות. המכון להגירה במרכז אקדמי רופין העריך את התרומה הכלכלית של העסקת 25,000 מבקשי מקלט בתחומים אלה ב: • הגדלת התוצר השנתי של הענפים בהם יועסקו מבקשי המקלט - 3.3 מיליארד ש"ח בשנה • גידול בהכנסות המדינה מתשלומי מס הכנסה - 159 מיליון ש"ח בשנה • גידול בתקבולי המוסד לביטוח הלאומי (כולל מס בריאות) - 110.5 מיליון ש"ח בשנה • הקטנת החובות האבודים של בתי החולים. כ- 10.3 מיליון ש"ח בשנה • עלות תכנית זו קטנה משמעותית מיישום מדיניות כגון 'מדינה שלישית או כליאה' אשר יישומה מוערך בכמיליארד ש"ח.	תועלת כלכלית

פעולות לשיקום דרום תל אביב (2018-2023)

<ul style="list-style-type: none"> • מיגור מכוני הזנות והסחר בנשים וגיבוש תוכנית לשיקום נשים ונפגעי תעשיית הזנות. • הענקת טיפול למכורים לסמים ומיגור הסחר בסמים המתקיים בשכונות. • טיפול מערכתי ומניעתי לחסרי בית ולשיקום דרי רחוב. • הקצאת משאבים לתמיכה וטיפול באוכלוסייה בגיל זקנה. • הרחבה וחזוק תשתיות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי. • הקמת מנהלת ציבורית שתפעל יחד עם נציגות תושבים מדרום ת"א (זרים וישראלים) לקידום ותיאום בין תכניות לטיפול חברתי ופיתוח פיזי של השכונות. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו, משרד הרווחה, משרד החינוך 	<p>טיפול חברתי</p>
<ul style="list-style-type: none"> • שיקום ופיתוח צירי תנועה מרכזיים והפיכתם לידידותיים עבור הולכי רגל, ובדגש על הדרכים ההיסטוריות ליפו: דרך יפו, סלמה, קיבוץ גלויות, דרך בן צבי. • שידרוג מקיף ואיכותי של המרחב הציבורי - רחובות, שטחים פתוחים, מבני ציבור. • תכנית סיוע לשדרוג שטחים פתוחים פרטיים (חצרות הבניינים). • הטמנת רשת החשמל והעתקת תשתיות המונעות נטיעה של עצים בוגרים במרחב הציבורי. • שיפוץ מידי של המרחב הציבורי הסמוך לתחנת רכבת ההגנה והתחנה המרכזית החדשה. • הקמה, שיפוץ ושדרוג מוסדות דת בשכונות בהתאם לצרכים המגוונים של הקהילות המתגוררות בהן. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו 	<p>פיתוח פיזי</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הקצאה משמעותית של דיור ציבורי ודיור בר השגה כחלק מכל תכנית חדשה שמקודמת בשכונות דרום ת"א. • גיבוש תכנית לחיזוק המסחר המקומי הוותיק. • גיבוש תכנית לחיזוק זהות תרבותית מקומית ובחינת יחמות להקמת מוסדות תרבות חדשים ו/או השמשה של מוסדות קיימים. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו ומשרד הבינוי והשיכון. 	<p>מניעת דחיקת עקב ג'נטריפיקציה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • מציאת פתרון חלופי לתחבורה ציבורית בטווח הקצר (תוך חצי שנה) ללא קשר עם קידום התכנית "מע"ר בן צבי". הריסת המבנה הקיים, הקמת גינה ציבורית זמנית והכנת התשתית ליישום הוראות תכנית המתאר של תל אביב תא/5000 בעתיד. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו ומשרד התחבורה. 	<p>פינוי התחנה המרכזית</p>
<ul style="list-style-type: none"> • פיתוח שטחים פתוחים ויצירת רצף מרחבי ותפקודי בין שטחים אלו. • תכנית רחבה לנטיעת עצים ברחובות ובשטחים פתוחים • ניטור והסרת מפגעים של רעש, ריח, זיהום אוויר, זיהום קרקע ועוד. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו, המשרד להגנת הסביבה 	<p>שיקום סביבתי</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הגברת האכיפה של דיני התכנון והבניה להתמודדות עם פיצולי דירות בשכונות דרום ת"א. • גורם מוביל: עיריית ת"א-יפו 	<p>דירות ראויות למגורים</p>